

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จากประสบการณ์ เป็นที่ยอมรับแล้วว่าชุมชนที่เจริญเติบโตขึ้นมาตามยุทธศาสตร์ปราศจากการวางแผนรองรับการพัฒนาสำหรับอนาคตนั้นมักจะประสบปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชากรที่อยู่อาศัยในเมืองน่านับการ อาทิเช่น ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท ปัญหาความแออัด ปัญหาการจราจรและปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้นับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในชุมชนเมืองของประเทศไทย จนในปัจจุบันกลายเป็นภาระที่สำคัญของรัฐบาลที่ต้องระดมกำลังงบประมาณและกำลังเจ้าหน้าที่เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวตลอดมา ตรงกันข้ามกับชุมชนที่เติบโตขึ้นโดยมีแผนกำหนดไว้ล่วงหน้านั้นมักจะไม่ต้องประสบปัญหาเหล่านี้ หรือหากจะเกิดขึ้นแล้วก็ไม่รุนแรงนักและในแผนก็มักจะมีมาตรการเพื่อการแก้ไขสถานการณ์เหล่านี้เรียบร้อยแล้ว

เมื่อกล่าวถึงแผนพัฒนาแล้ว ก็เข้าใจว่าแผนพัฒนาเมืองจะมีลักษณะเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้าเพียงผืนเดียวแล้วสามารถให้ได้กับทุกชุมชนเสมอไป ทั้งนี้เพราะชุมชนเมืองแต่ละแห่งนี้มีลักษณะเฉพาะตัวของมันเอง มีปัญหาและความรุนแรงของปัญหาที่แตกต่างกันไป ฉะนั้นแผนพัฒนาจึงควรมีเนื้อหาและรูปแบบที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน อาทิเช่น ชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่หลักทางด้านอุตสาหกรรม กับชุมชนที่มีหน้าที่หลักทางด้านการท่องเที่ยวก็ย่อมต้องการแผนพัฒนาที่ไม่เหมือนกัน ทานองเดียวกัน ชุมชนในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จึงส่งผลทำให้แผนพัฒนาชุมชนในแต่ละภาคนั้นต้องผิดแผกไปด้วย ภูมิภาคสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยพื้นที่ของจังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล นับเป็นภูมิภาคที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เป็นภูมิภาคที่มีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ กล่าวคือ¹ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (70%) นับถือศาสนาพุทธ (29%) และอีก 1% ที่เหลือนับถือศาสนาขงจื้อ คริสต์ และฮินดู จากลักษณะทาง

¹ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนราธิวาส ข้อมูลการตลาดจังหวัดนราธิวาส ประจำปี 2524

สังคมดังกล่าวทำให้ประชากรของภูมิภาคนี้มีความผูกพันกับประเทศมาเลเซียอย่างใกล้ชิด จึงนับเป็นปัญหาทางด้านจิตวิทยาและการเมืองระหว่างประเทศ

นอกจากจะมีลักษณะเฉพาะตัวทางด้านสังคมวัฒนธรรมแล้วภูมิภาคนี้ยังมีลักษณะพิเศษทางด้านภูมิศาสตร์ด้วย คือ มีลักษณะเป็นคาบสมุทรที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกับประเทศมาเลเซีย เพียงแต่มีเทือกเขาสันกาลาคีรีกันเป็นเขตแดนเท่านั้น แต่โดยความผูกพันทางสายเลือดมีความสำคัญมากกว่า จึงทำให้เกิดมีการเดินทางไปมาหาสู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดการติดต่อกันแล้วจึงทำให้ประชากรในบริเวณชายแดนเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบกับความเจริญก้าวหน้าระหว่างชายแดนไทยกับมาเลเซีย และเป็นที่ยอมรับแล้วว่า ในปัจจุบันนี้ชาวไทยมุสลิมในภูมิภาคผูกพันกับประเทศมาเลเซียมากกว่า ฉะนั้น กลยุทธ์และเป้าหมายในการวางแผนพัฒนาภูมิภาคนี้จึงควรมุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสวัสดิการเพื่อให้ประชากรเหล่านี้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นชาติมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อประเทศชาติโดยรวม

เทศบาลตำบลสุโหงโกลก เป็นชุมชนหนึ่งในภูมิภาคสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่ภายใต้ลักษณะพิเศษดังกล่าว คือประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนนับถือศาสนาอิสลาม และยังเป็นชุมชนชายแดนที่ตั้งอยู่ตรงเขตแดนพหุติ โดยประชิดหน้ากับชุมชนรันตูบันยัง (รับกสนตัน) และยังมีชุมชนอื่นอีกหลายชุมชนที่ตั้งอยู่ในรัศมีไม่เกิน 50 กิโลเมตร ที่สำคัญได้แก่ เมือง Kota Bahru (เมืองหลวงของรัฐกสนตัน) และเมือง Tumpat เป็นต้น เมืองเหล่านี้ล้วนมีโครงการคมนาคมติดต่อกับสุโหงโกลก ได้สะดวกทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยต่อความเป็นศูนย์กลางของชุมชนสุโหงโกลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจการบันเทิง เจริญมย์ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย นั้นว่ามีความก้าวหน้ากว่าชุมชนระดับเดียวกันในพื้นที่บริเวณนี้ ในอนาคตการพัฒนาการท่องเที่ยวในสุโหงโกลก น่าจะประสบปัญหาเนื่องจากฐานการท่องเที่ยวที่แคบเพราะขาดแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมมาเสริมในอันที่จะเป็นตัวจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังชุมชนสุโหงโกลก เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

อนึ่ง การที่มุ่งแต่การพัฒนาด้านการบันเทิง เจริญมย์อย่างเดียวโดยปล่อยให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น เช่น การค้า และอุตสาหกรรมเกือบจะคงที่คงตัวนั้น ย่อมเป็นการเจริญเติบโตของชุมชนที่สดได้ต่ำเสียด เพราะแหล่งบันเทิง เจริญมย์เหล่านี้จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาต่อการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยว ดังนั้นแล้วถือได้ว่า ชุมชนสุโหงโกลก มีความจำเป็นจะต้องมีการวางแผนทางการพัฒนาสำหรับอนาคตอย่างเร่งด่วนเมืองหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ

และสังคมของชุมชนนี้ต่อไป

เป้าหมายของการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษา เพื่อแสวงหาแนวนโยบายในการวางแผนพัฒนาชุมชน
ลุ่มไหงโก-ลก ที่เหมาะสมกับสภาพทางด้านสังคมวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของภูมิภาคนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงสถานการณ์และบทบาทของจังหวัดนราธิวาส และเทศบาลตำบลลุ่มไหงโก-ลก
ในระดับภูมิภาคสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และภูมิภาคชายแดนด้านเหนือของประเทศมาเลเซีย
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันของเทศบาลตำบลลุ่มไหงโก-ลก ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ
สังคมและประชากร
3. ศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างการโยกย้ายถิ่นในเขตชุมชน
4. ศึกษาการขยายตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัว
5. ศึกษาแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนในอนาคต
6. เสนอแนะแนวทางการวางแผนพัฒนาชุมชนลุ่มไหงโก-ลก

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาไว้ 2 ระดับ คือ

1. ระดับภูมิภาค เป็นการศึกษาทางด้านกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ และสังคม
ที่ครอบคลุมถึงสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างชายแดนไทยกับ
ชายแดนมาเลเซียในด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความ
สำคัญของปัญหาและผลกระทบต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ตลอดจนสถานการณ์และบทบาทของ
จังหวัดนราธิวาสและชุมชนลุ่มไหงโก-ลกในภูมิภาคนี้
2. ระดับชุมชน จะเป็นการศึกษาพื้นที่ในเขตเทศบาลซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมด 22.5
ตารางกิโลเมตร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์และบทบาทของจังหวัดนราธิวาสและเทศบาลตำบล
ลุ่มไหงโก-ลก ในระดับภูมิภาคสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และภูมิภาคชายแดนด้านเหนือของมาเลเซีย

2. ทราบถึงสภาพปัจจุบันทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของเทศบาลตำบล
ลู่โขงโก-ลก

3. ทราบถึงสภาพการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลลู่โขงโก-ลก

4. ทราบถึงรูปแบบการขยายตัวตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัว

5. ทราบถึงแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนในอนาคต

6. ผลจากการศึกษา จะได้จัดทำแผนนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการวางแผนพัฒนา
ชุมชนต่อไป

7. ผลจากการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาชุมชนชายแดน
อื่นที่มีสภาพการณ์คล้ายคลึงกับเทศบาลตำบลลู่โขงโก-ลก ได้

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา

ได้จัดขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูล การศึกษาครั้งนี้มีการใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ได้แก่

1.1.1 สำรวจภาคสนามเพื่อดูสภาพปัจจุบันของชุมชน โดยทำการตรวจสอบสภาพการใช้ที่ดินซึ่งยึดเอาแผนที่การใช้ที่ดินของสำนักผังเมืองปี พ.ศ. 2524 และภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารปี พ.ศ. 2512 และ 2524 เป็นพื้นฐาน

1.1.2 สัมภาษณ์ที่ตั้งของโรงแรม

1.1.3 สัมภาษณ์ลักษณะพื้นที่ เช่น บริเวณน้ำท่วมและบริเวณที่ลุ่มพรุ

1.1.4 สัมภาษณ์ชุมชนสันตูปันยัง (รัฐกสันตัน)

1.1.5 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในหน่วยงานเทศบาลตำบลลู่โขงโก-ลก

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บรวบรวมจากหน่วยงานของ
รัฐบาลเป็นหลัก ได้แก่

1.2.1 ข้อมูลทางด้านกายภาพ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ลักษณะ
ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตลอดจนโครงสร้างทางด้านคมนาคมขนส่ง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจาก
กรมแผนที่ดิน กรมแผนที่ทหาร กรมทางหลวงและกรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น

1.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประชากร ได้ข้อมูลจากหน่วยงานทะเบียนราษฎร์
กรมการปกครองและสำนักงานเทศบาลตำบลลู่โขงโก-ลก

1.2.3. ข้อมูลเศรษฐกิจ ได้รับข้อมูลจาก กองบัญชีประชาชาติ

พาณิชย์จังหวัด สรรพากรจังหวัดและอำเภอ และสำนักเทศบาลตำบลสุโขทัย-ลก

1.2.4. ข้อมูลทางด้านสาธารณูปโภคและการบริการสังคม ประกอบ

ด้วยข้อมูลทางด้านประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ระบบถนน ระบบระบายน้ำ โรงเรียนและการสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะได้อมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่

1.2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ได้ใช้แผนที่การใช้ที่ดินของสำนัก

ผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 จำแนกและจัดระเบียบข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วโดยใช้หลักทางสถิติ

2.3 ตีความและนำเสนอข้อมูลออกมาในลักษณะของแผนที่ แผนภาพ และ

ตาราง ฯลฯ

3. การวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการขยายตัว

ของชุมชนในอนาคต

4. เสนอแนวทางการวางแผนพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับลักษณะพิเศษของชุมชนชายแดน

ข้อจำกัดในการศึกษา

ข้อจำกัดของการศึกษานี้เป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูล :

1. เนื่องจากบริเวณสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกระบุเป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว ขาดความมั่นคง (sensitive area) ข้อมูลบางประเภทจึงเปิดเผยไม่ได้ โดยอ้างถึงความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทหาร

2. ขาดข้อมูลย้อนหลังเป็นเวลาหลาย ๆ ปี จึงเป็นปัญหาต่อการศึกษาถึงเรื่องต่าง ๆ ในอดีต

3. ในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากหน่วยงานของรัฐ ฉะนั้นจึงถือข้อมูลที่ได้นั้น เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้